

9.12.2011

Dnro 3775/4/10

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Terhi Arjola-Sarja

VALTION PERIMISKUITISSA ANNETTAVAT TIEDOT JA ASIOIDEN KIRJAAMISESSA NOUDATETTAVA HUOLELLISUUS

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 22.10.2010 oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä Pirkanmaan ulosottoviraston menettelyä. Kantelun mukaan ulosottoviraston lähettämässä valtion perimiskuiteissa oli käytetty termiä ”korkosaatava”. Korkolaki ei kuitenkaan tuntenut tällaista korkoa. Kun perityistä koroista käytettiin mainittua termiä, ei ulosoton asiakas kantelijan mukaan pysty tarkistamaan, että ulosotossa otetut rahat oli laskettu oikein.

Kantelija toimitti tänne 23.3.2011 päivätyn lisäkirjeen.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin Pirkanmaan ulosottoviraston johtavan kihlakunnanvoudin ja apulaistomistopäällikön selvitykset ja Valtakunnanvoudinviraston lausunto.

Kantelija toimitti tänne 18.11.2011 päivätyn vastineen.

3 RATKAISU

3.1 Termin ”korkosaatava” käyttäminen valtion perimiskuitissa

Ensinnä totean, että mielestäni se, ettei korkolaki tunne ”korkosaatava” termiä ei sinänsä ole este termin käyttämiselle puheena olevassa yhteydessä. Nähdäkseni a siassa onkin kysymys ennen kaikkea siitä, saako velallinen tästä muun muassa valtion perimiskuiteissa käytetystä termistä riittävät tiedot perintätilanteesta.

Valtion perimiskuitista annettu asetus on kumottu 1.1.2007 voimaan tulleella valtioneuvoston asetuksella. Säädöksen kumoaminen liittyi silloisen ulosottolain muuttamiseen. Velalliselle annettavista perittyä määrää koskevista tiedoista säädetään nykyisin jakoilmoitusta koskevassa ulosottoaaren 6 luvun 12 §:n 2 momentissa. Sen mukaan velalliselle on ilmoitettava:

1) ulosmittauksesta tai myynnistä kertynyt määrä;

- 2) täytäntöönpanokulujen ja ulosottomaksujen määrä;
- 3) kullekin saatavalle kohdennettu ja jäljellä oleva määrä eriteltynä saatavan osien mukaisesti;
- 4) muut tarpeelliset tiedot.

Tässä asiassa on kysymys ennen kaikkea säännöksen 3 kohdassa tarkoitetuista tiedoista ja niiden ilmoittamisesta velalliselle.

Valtakunnanvoudinviraston lausunnon mukaan käytännössä jakoilmoitus annetaan perimiskuitin yhteydessä. Lausunnossa katsotaan, että ulosottokaaren 6 luvun 12 §:n 2 momentissa edellytetyt tiedot ilmenevät perimiskuitista sillä rajoituksella, että perimiskuitista ei ilmene saatavan jäljellä oleva määrä saatavan osien mukaisesti, vaan jäljellä oleva saldo ilmoitetaan velalliselle kokonaisuutena. Tähän Valtakunnanvoudinviraston lausunnossa esiin tuotuun seikkaan palaan kohdassa 3.3.

Valtakunnanvoudinviraston lausunnon mukaan ulosottoasiaa tietojärjestelmään kirjattaessa käytetään termiä ”korkosaatava” yleisnimikkeenä ulosottooperusteessa tuomituille erääntyneille koroille. Korkosaatavat ovat tuomioistuimen tuomiossa vahvistamia maksuvelvoitteita, jotka perustuvat ennen tuomion antopäivää pääomalle kertyneisiin korkoihin. Kysymyksessä olevat erät tulostuvat nimikkeellä ”korkosaatava” myös valtion perimiskuittiin. Ulosottooperusteessa tuomituille saataville edelleen juoksevan viivästyskoron osalta viivästys korko puolestaan tulostetaan perimiskuittiin viivästyskoroksi tietyltä ajalta. Lausunnossaan Valtakunnanvoudinvirasto pitää tätä selkeämpänä, kuin menettelyä, jossa jokainen korkoerä kirjattaisiin alkuperäisen nimikkeensä mukaisesti. Lausunnon mukaan kirjauskäytäntö on yhtenäinen ja kaikki ulosottooperusteissa tuomitut ennen tuomion antamista erääntyneet korkoerät kirjataan korkosaataviksi. Lausunnossa katsotaan, että nimike ”korkosaatava” ilmaisee saatavan perusteen riittävän yksilöidysti. Lausunnossa kuitenkin todetaan, että niissä tilanteissa, joissa ulosottooperusteessa on tuomittu useita ulosotossa korkosaataviksi kirjattavia eriä, eikä kyseinen erä tule ulosottokertymällä kokonaan maksetuksi, voi olla hankala tuomiolauselman perusteella seurata, mille korkosaatavaerälle maksu on kohdistunut. Tästä huolimatta, Valtakunnanvoudinvirasto katsoo, että käsitteen ”korkosaatava” käyttö saatavaerien osalta on menettelyn yhtenäisyyden kannalta tärkeää ja selkeyttää eroa juoksevan viivästyskoron ja erääntyneiden tuomiossa tuomittujen korkoerien välillä. Näissäkin tapauksissa, joissa korkoeräsaatavia on useita, on korkosaatavien kokonaismäärä kuitenkin laskettavissa ja tätä kautta myös jäljellä olevan korkosaatavan määrä.

Pirkanmaan ulosottoviraston apulaistoimistopäällikön selvityksen mukaan Uljas-tietojärjestelmään on mahdollista nimetä velan saatavat seitsemällä eri nimikkeellä. Erialaisten erääntyneiden korkoerien kuten erääntyneen viivästyskoron tai erääntyneen luottokoron kirjaamista varten on kirjaajan käytössä vain yksi termi ”korkosaatava”. Tämä ei mahdollista velan kirjaamista tietojärjestelmään siten, että järjestelmän tulosteista olisi mahdollista erottaa ilman täytäntöönpanoperustetta sitä, onko asianomainen korkosaatava esimerkiksi erääntynyttä viivästyskorkoa tai erääntynyttä luottokorkoa.

Pirkanmaan ulosottoviraston johtavan kihlakunnanvoudin selvityksen mukaan ulosottovirastossa käytetään selvittämään ja näkemään, mille erälle mikin suoritus on tehty. Hänen toteamansa mukaan asiakkaalle tämä on vaikeampaa, koska koodistossa on saatavanimien luettelossa erääntyneet luottokorot ja erääntyneet viivästyskorot saman nimikkeeseen ”korkosaatava” alla. Johtavan kihlakunnanvoudin mukaan perimiskuitista ei myöskään näe, mille pääomalajille juokseva viivästys korko on laskettu. Hän katsoo, että nämä voisivat olla kehittämistehtäviä, kun Uljas-tietojärjestelmää tältä osin päivitetään.

Kysymyksessä olevaa säännöstä koskevissa esitöissä on velallisen kannalta pidetty erityisen merkityksellisenä sitä, että velallinen saa tietää, mikä on eri saatavien perintätilanne ulosmittauksen jälkeen. Tämän vuoksi hallituksen esityksessä esitettiin, että säännöksen 2 momentin 1–4 kohdassa

säädetään, mitä tietoja ulosottomiehen tulee varojen jakovaiheessa antaa velalliselle. Esityksessä todetun mukaan erityisen merkityksellistä velalliselle on saada seurantaan varten saatavakohtainen erittely siitä, mille saataville kertymä on kohdennettu. Erittely tulee 3 kohdan mukaan antaa kunkin saatavan osalta myös siitä, mille saatavan osalle kertymä on kohdennettu. Hallituksen esityksen mukaan velallisen kannalta on merkityksellistä saada tietää, onko kertymä kohdennettu korolle, pääomalle vai kuluille. Kohdassa myös edellytettäisiin, että kunkin saatavan jäljelle jäänyt määrä ilmoitetaan saatavan osien mukaisesti eriteltynä. Esityksen mukaan näiden tietojen avulla velallinen tietää jokaisen tilityksen jälkeen tarkan perintätilanteen. (HE 13/2005 vp.)

Säännöksen esitöissä on siten pidetty tärkeänä, että velallinen saatiedon paitsi siitä, mille saataville kertymä on kohdennettu myös siitä, mille saatavien osille kohdentaminen on tapahtunut. Merkityksellisenä on pidetty, että velallinen saa tietää, onko kertymä kohdennettu korolle, pääomalle vai kuluille. Totean tällä tiedolla olevan merkitystä paitsi muutoin myös sen suhteen, että velallinen voi sen perusteella seurata, onko varat kohdennettu saatavan osille ulosottoaaren 6 luvun 4 §:n vai asianosaisten mahdollisesti tekemän maksusopimuksen mukaisesti. Mainitun säännöksen mukaan ulosottomiehen on kohdennettava kertyneet varat ensin kunkin saatavan korolle, sen jälkeen pääomalle ja viimeksi kuluille, jolleivät asianosaiset ole 4 luvun 60 §:n mukaisesti muuta sopineet.

Totean, että valtion perimiskuiteissa käytettävästä termistä ”korkosaatava” sinänsä ilmenee, että kysymys on korolle kohdennetusta kertymästä. Saamastani selvityksen perusteella termi ”korkosaatava” on kuitenkin yleisnimike, jolle ulosotossa kirjataan erilaisia korkosaatavia, kuten erääntyneitä luotto- ja viivästyskorkoja. Tämä ei ilmene käytetystä termistä. Toisaalta ulosottooperinnässä ei käsitykseni mukaan ole sinänsä merkitystä sillä, mistä eri korosta on kysymys, sillä eri korkolajeja ei ole esimerkiksi edellä selostetussa ulosottoaaren 6 luvun 4 §:ssä erotettu, vaan ulosottomiehen on kohdennettava kertyneet varat ensin kunkin saatavan korolle riippumatta siitä, mistä korosta kulloinkin on kysymys.

Mielestäni yleisnimikkeen käyttö on kuitenkin ongelmallista siinä suhteessa, että velallisen voi olla varsin vaikea selvittää valtion perimiskuitista ulosottooperusteesta saatavien tietojen avullakaan, miten kertymän tarkka kohdentaminen on tapahtunut. Nähdäkseni näin on etenkin tilanteessa, jossa ulosottooperuste käsittää useita korkosaataviksi ulosotossa kirjattavia eriä ja joille kertymiä kertyy osasuorituksin. Osaltaan tähän kertymän selvittämisen vaikeuteen vaikuttaa myös jäljempänä kohdassa 3.3 käsittelemäni tilanne jäljellä olevan määrän ilmoittamisessa.

Totean, että velallinen toki voi – Valtakunnanvoudinviraston lausunnossa estetyn mukaisesti – tiedustella kertymän tarkkaa kohdentamista ulosottovirastosta. Valtakunnanvoudinviraston lausunnosta ei kuitenkaan ilmene, miksi näitä tietoja, joita velallinen voi siis tiedustelunsa perusteella saada, ei voitaisi ilmoittaa perimiskuitissa.

Katson, että nykyisin valtion perimiskuittiin ”korkosaataviksi” merkittävien erien tarkempi yksilöinti perimiskuitissa toteuttaisi paremmin ulosoton avoimuuden vaatimusta ja jakoilmoitusta koskevan säännöksen säätämisen taustalla ollutta ajatusta siitä, että velallinen saa jakoilmoituksessa ilmoitettavista tiedoista tietoonsa tarkan perintätilanteen. Sinänsä se, että ulosottooperusteessa tuomitut erääntyneet korot ja tuomituille saataville edelleen juokseva viivästyskorko on perimiskuitissa erotettu toisistaan, toteuttaa mielestäni näitä tavoitteita.

3.2

Varojen kohdentaminen saatavan osille kantelijan tapauksessa

Pirkanmaan ulosottoviraston asiassa toimittaman selvityksen perusteella kysymyksessä olevan velan

saatavien kirjauksessa on tapahtunut kirjoitusvirhe. Virheen seurauksena haastehakemuksen kappaaleeseen ”saatava 1” merkityt ”Sovitut kulut” 13,50 euroa viivästyskorkoineen, on kirjattu saatavanimikkeellä ”korkosaatava”.

Totean, että tämä kirjoitusvirhe on myös vaikuttanut varojen kohdentamiseen, kun kysymyksessä olevat kulut on kirjattu koroiksi, joille kertyneet varat on ulosottokaaren 6 luvun 4 §:n mukaan ensin kohdennettava. Lainkohdan mukaan kertyneet varat on vasta viimeksi kohdennettava kuluille.

Todetun virheen johdosta kiinnitän Pirkanmaan ulosottoviraston huomiota asioiden kirjaamisessa noudatettavaan huolellisuuteen.

Lisäksi totean, että kantelija on asiassa hankittuun selvitykseen toimittamassa vastauksessaan tuotu esiin muun muassa, että maksupäivään 1.3.2010 liittyvässä ”kertymäluettelossa” olisi luottokoron 71,07 osalla laskuvirhe. Kantelijan mukaan perittynä kertymä teki 85,73 euroa, ei 85,83 euroa.

Tämän johdosta totean, että valtion perimiskuitissa 16.3.2010 (maksupäivä 1.3.2010) korkosaatavalle kohdistetuksi kertymäksi on merkitty 71,07 euroa. Selvityksen perusteella kysymys on ulosottope-
rusteessa tuomitus 85,83 euron suuruisen luottokoron loppusuorituksesta. Selvityksen valossa näyttäisi siltä, että mainitulle luottokorolle olisi aikaisemmin kohdistettu yksi 14,66 euron osasuoritus (maksupäivä 1.2.2010). Tämän perusteella kysymyksessä olevalle korkosaatavalle olisi kantelijan esittämän mukaan kohdennettu 85,73 euroa.

En kuitenkaan katso, että minulla olisi aiheutta ryhtyä tämän kantelijan vastauksessa esiin tuodun johdosta muuhun, kuin että lähetän kopion kantelijan vastauksesta tiedoksi Pirkanmaan ulosottovirastolle. Jätän ulosottoviraston harkintaan, aiheuttaako vastauksessa puheena olevin osin esitetty toimenpiteitä ulosottovirastossa.

3.3

Muista jakoilmoituksessa velalliselle ilmoitettavista tiedoista

Ulosottokaaren 6 luvun 12 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan velalliselle on ilmoitettava kullekin saatavalle kohdennettu ja jäljellä oleva määrä eriteltynä saatavan osien mukaisesti.

Valtakunnanvoudinviraston lausunnon mukaan valtion perimiskuitista ei ilmene saatavan jäljellä oleva määrä eriteltynä saatavan osien mukaisesti, vaan jäljellä oleva saldo ilmoitetaan velalliselle kokonaisuutena. Lausunnon mukaan yhtenä syynä tähän on se, että erityisesti yhteisvastuullisissa asioissa jäljelle jäävän saldon ilmoittaminen saatavan osien mukaisesti johtaisi käytännössä sekaannuksiin. Mikäli perimiskuitit, jotka nykyisin tulostetaan viikoittain, tulostettaisiin päivittäin, olisi jäännössaldon laskenta helpommin toteutettavissa. Päivittäistä perimiskuittien tulostamista ei ole pidetty kustannussyistä mahdollisena. Lausunnon mukaan käytännössä tästä perimiskuitin sisällöllisestä ”puutteesta” ei aiheudu velallisen oikeusturvan kannalta ongelmia. Velallinen saa perimiskuitin yhteydessä tiedon jäljellä olevan velan määrästä asiakohtaisesti hänen osaltaan laskettuna. Halutessaan velallinen saa avoimen saldon saatavan osien mukaisesti eriteltynä hänen asioitaan hoitavalta ulosottomieheltä. Lausunnossa kuitenkin todetaan, ettei valtion perimiskuitista ilmene ulosottoasiain jäännössaldo niin yksilöidysti, mitä ulosottokaaren 6 luvun 12 §:n 2 momentin 3 kohdassa jakoilmoituksesta säädetään.

Totean, että jakoilmoituksessa velalliselle ilmoitettavat tiedot on säädetty laissa. Valtion perimiskuitti, jonka yhteydessä jakoilmoitus velalliselle käytännössä annetaan, ei sisällä tietoa jäljellä olevasta määrästä eriteltynä saatavan osien mukaisesti. Tämä tieto velalliselle kuitenkin tulee jakoilmoituksessa ulosottokaaren 6 luvun 12 §:n 3 kohdan mukaan ilmoittaa. Näin ollen valtion perimiskuitti ei

tältä osin täytä lain edellytyksiä.

Tämän johdosta pyydän Valtakunnanvoudinvirastoa ilmoittamaan minulle 29.6.2012 mennessä, mihin toimenpiteisiin kysymyksessä oleva puutteellisuus velalliselle valtion perimiskuitin yhteydessä ilmoitettavissa tiedoissa on mahdollisesti johtanut.

Lisäksi totean, että johtava kihlakunnanvoudi on kantelun johdosta antamassaan selvityksessä tuonut esiin, ettei perimiskuitista näe, mille pääomalajille juokseva viivästyskorko on laskettu. Mielestäni johtavan kihlakunnanvoudin esille tuoma asiantila vaikeuttaa velallisen mahdollisuutta saada perimiskuitista tietoonsa tarkka perintätilanne. Tulen ottamaan asian sopivassa yhteydessä esille Valtakunnanvoudinviraston kanssa.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdissa 3.1 ja 3.3 esittämäni käsitykset Valtakunnanvoudinviraston tietoon.

Pyydän Valtakunnanvoudinvirastoa ilmoittamaan minulle 29.6.2012 mennessä, mihin toimenpiteisiin kohdassa 3.3 todettu puutteellisuus velalliselle valtion perimiskuitin yhteydessä ilmoitettavissa tiedoissa jäljellä olevan määrän suhteen on mahdollisesti johtanut.

Samalla kiinnitän Pirkanmaan ulosottoviraston huomiota asioiden kirjaamisessa noudatettavaan huolellisuuteen.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Valtakunnanvoudinvirastolle ja Pirkanmaan ulosottovirastolle.